

DÜZELTME

KAFKAS ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ DERGİSİ SAYI 11 BAHAR SAYISINDA 63-76. SAYFALAR ARASINDA YAYINLANAN DİLEK AYDOĞAN'A AİT “**İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Bilişim Teknolojilerine Yönelik Tutumları ile Bilişim Teknolojileri Okuryazarlıkları Arasındaki İlişki** (*The Research of Relationship Between The Attitudes of 8th Grade Primary School Students Towards Information Technologies and Information Technologies Literacy*)” İSİMLİ MAKALE EDİTORYAL HATALAR NEDENİYLE YANLIŞ BASILMIŞTIR. GEREKLİ DÜZELTMELER YAPILARAK AİT OLDUĞU DERGİNİN SAYFA NUMARALARIYLA BU SAYIDA YENİDEN YAYINLANMIŞTIR.

İLKÖĞRETİM 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİNE YÖNELİK TUTUMLARI İLE BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ OKURYAZARLIKLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ¹

The Research of Relationship Between The Attitudes of 8th Grade Primary
School Students Towards Information Technologies and Information
Technologies Literacy

Dilek AYDOĞAN

Doktora Öğrencisi, İnönü Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü,
d_aydogann@hotmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin bilişim teknolojilerine yönelik tutumlarının öğrencilerin bilişim teknolojileri okuryazarlıklarına bağlı olarak nasıl değiştiğini incelemektir. Bu çalışmada, yazarın geliştirdiği “bilişim teknolojilerine yönelik tutum” ölçeği ile “bilişim teknolojileri okuryazarlık” testi kullanılmıştır. Bilişim Teknolojilerine yönelik tutum ölçeği, ilgisizlik, bağımlılık, kaygı ve ilgi olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini, Malatya ili Merkez ilçe sınırları içinde yer alan 9423 öğrenci içerisinde 2011-2012 eğitim-öğretim yılı ikinci döneminde öğrenim gören 966 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın sonunda ilköğretim programında yer alan bilişim teknolojilerine yönelik istenilen davranışların öğrenciler tarafından genel olarak kazanıldığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Bilişim Teknolojileri, Okuryazarlık, Tutum, İlköğretim Okulları

Abstract

The purpose of this research is to observe how the attitudes of 8th grade primary school students towards information technologies changes depending on the students' literacy of Information technologies. In this study, the attitude scale which the writer developed for information technologies and information Technologies literacy test were used. The attitude scale towards information Technologies consists of four sub-dimensions such as in curiousness, dependency, anxiety and concern. 966 students studying in the second term of 2011-2012 educational year from 9423 students in the central district border of Malatya province constitute the sample of this research. At the end of the research, it was seen that terminal behaviours towards information technologies involved in the primary programme were generally acquired by the students.

Keyword: Information Technologies, Literacy, Attitude, Primary Schools

¹ Bu makale doktora çalışmamdan türetilmiştir.

GİRİŞ

İnsanlar var olduğu ilk günden bu yana hem bilgi üretmekte hem de ürettiği bilgiyi kullanmaktadır². Bilgi sürekli olarak insanlar tarafından toplumun ihtiyaçları doğrultusunda yenilenerek değiştiğinden 21. yüzyılda sadece var olan bilgiyi kullanmak toplumların ilerlemesine engel olacaktır. Bu nedenle her toplumun öncelikle mevcut bilgiye erişmesi, bu bilgiler ile yeni bilgiler üretmesi ve ürettiği bilgiyi diğer toplumlarla paylaşması gereklidir. Bilgi çağından beklenen; mevcut bilgiye erişme, erişilen bilgiyi doğru yerde ve zamanda kullanma ve yeni bilgiler üretmektir.

Artık modern toplumlar, bilgi teknolojisi üretmek ve bu alanda dünyada meydana gelen gelişimleri en kısa sürede kendi ülkesinde görmek istemektedir. *“Önümüzdeki dönemlerde; bilgi kaynaklarına sahip olan, bilgiyi üreten, bilgiyi yöneten ve bilgiden yararlanan toplumların daha mutlu ve daha güçlü olacakları, bunu yapamayanların ise tarihin karanlıklarında kaybolacakları hiçbir zaman unutulmamalıdır”*³. Bilgi teknolojileri sayesinde üretilen ve biriktirilen bilgi çok kısa zamanda ve çok daha fazla insana ulaşmaktadır.

Günümüzde bilişim teknolojisinin kullanılmadığı hemen hemen hiçbir alan yoktur. Bu teknoloji her geçen gün hayatımızda kendini daha çok hissettirmektedir. Günümüzde insanlar bilişim teknolojilerine (cep telefonu, bilgisayar, internet vb.) bağımlı hale gelmişlerdir. Bugün cep telefonu ve bilgisayar insanların yanından ayırmadığı bilişim teknolojileri eşyaları arasındadır.

Bilişim teknolojisine yönelik gelişmeler ve değişimleri eğitim sistemlerine dâhil etmek artık zorunluluk haline gelmiştir. *“Gelişen teknolojilerinden okullarda yararlanılması ve bu teknolojiler arasında özellikle bilgisayar ve internetin eğitim alanına uyarlanarak kullanılması eğitim ve öğretimin kalitesinin yükseltilmesi bakımından büyük önem*

² USLU, Ö. 2008: **İlköğretimde Çalışan Öğretmenlerin Bilgisayara Karşı Tutumları ve Bilgisayar Kaygı Düzeyleri**. Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

³ GÜL, M. O. 2007: **İlköğretim Öğrencilerinin Teknolojik Bir Araç ve Öğretim Aracı Olarak Bilgisayara Karşı Tutumlarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi**. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.s. 9.

taşımaktadır”⁴. Eğitim-öğretim sürecinin içine dâhil edilen bilişim teknolojileri sayesinde bireyler erken yaşlarda teknoloji ile tanışmıştır. Bu nedenle eğitim programlarının hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve ölçme değerlendirme boyutlarının bilişim teknolojilerindeki gelişmelere uygun olarak düzenlenmesi ve programla bütünleştirilmesi sağlanmalıdır.

Bilişim Teknolojileri Okuryazarlığı Kavramı

Çağdaş bir toplumda öğrencinin başarılı olabilmesi için sahip olması gereken becerileri⁵ Tor ve Erden (2004)’de şu şekilde sıralamıştır: “*Bilgi teknolojilerindeki araçları ustalıkla kullanabilmesi, veri toplama, yorumlama ve bu verileri kullanabilme, uygun bilgi teknolojileri kaynaklarını kullanarak çalışma yapabilmidir.*”

21. yy’da bilgide meydana gelen değişiklikler sonucu bilgi teknolojisi baş döndürücü bir hızlı gelişmiştir. Bunun sonucu olarak bireylerde var olan bilgi teknolojilerine yönelik bilgilerde sürekli bir yenileme ihtiyacı duyulmuştur. Günümüzde bilgi üretmek artık sorun olmayıp üretilen bilgiyi takip eden, bilgi de meydana gelen değişiklikleri uygun zaman ve uygun yerlerde kullanan ve bu değişen bilgiyi hızlı bir şekilde paylaşan insanlara ihtiyaç duyulmaktadır. “*Bu ihtiyaç yaşam boyu öğrenme, kendi kendine öğrenme, bireysel öğrenme ve e-öğrenme gibi güncel kavramların da işaret ettiği eğitimin sürekliliği vurgusunu ve bunu karşılayacak okulların nasıl olması gerektiği sorusunu ön plana çıkarmaktadır*”⁶. Sonuç olarak genelde teknoloji okuryazarlığının özeldedi bilişim teknolojileri okuryazarlığının öneminin giderek arttığını söyleyebiliriz.

Uluslararası Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı Panelinde; toplumsal ortamlarda özel iş yerlerinde, okulda ve evde bilgi iletişim

⁴ TEKİNDAL, B.-ERTEKİN, A. R.-TEKİNDAL, M. A. 2010: “**Meslek Liselerinde Eğitim-Öğretim Gören Öğrencilerin Bilgisayara Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi (Yozgat İli Yerköy İlçesi Örneği)**”. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 3(1), s. 23.

⁵ TOR, H.-ERDEN, O. 2004: “**İlköğretim Öğrencilerinin Bilgi Teknolojilerinden Yararlanma Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma**” *The Turkish Online Journal Of Educational Technology – TOJET*, 3(1), s. 121.

⁶ (FIRAT, M. 2010: “**Bilgi Toplumunda Eğitimin Sürekliliği ve Okulların Geleceği**”. *International Conference On New Trends In Education And Their Implications*, Antalya, s. 504)

teknolojisinin öneminin artarak devam edeceğinden bahsedilmektedir.⁷ Buna bağlı olarak bilişim teknolojilerinde meydana gelen değişikliklerin insanların yaşamlarını doğrudan ya da dolaylı olarak etkilemeyi sürdüreceğini söyleyebiliriz. Örneğin, cep telefonları, bilgisayarlar, internet vb. teknolojik aletlerin hayatımıza girmesi hem iş hem de ev ortamlarında birçok değişikliğe yol açmıştır. Özellikle bilgisayar ve internetin insanların yaşamlarına girmesi çoğu alanda bilgi patlamasına neden olmuştur.

Bilgi teknolojileri okuryazarlığı becerileri; ETS (2002) tarafından, Tablo-1’deki şekilde tanımlanmıştır⁸.

Modern toplumlarda öğrencilerden beklenen beceriler arasında bilişim teknolojilerinden etkin bir şekilde faydalanma yer almaktadır. Bu teknolojilerden yeteri kadar faydalanan bireylerin sadece eğitim alanında değil hayatının birçok alanında başarılı olacağı kesindir.

Bilgisayar okuryazarı olabilmek için gerekli konular Yazıcı'ya (2001) göre “Okur” ve “Yazar” olmak üzere iki başlık altında verilmiştir⁹. Bilgisayar okuru olabilmek için; temel bilgisayar kavramlarını, bilgisayarların çalışma prensiplerini, donanımlarını, giriş ve çıkış ünitelerini, temel bilgisayar ağlarını ve kısacası bilgisayarlar hakkında sahip olunan bilişsel alandaki bilgi birikimi gereklidir. Bilgisayar yazarı olabilmek için ise internet kullanmak, word sayfasından yazı yazabilmek, excelde hesaplama yapabilmek, power pointte sunu hazırlayabilmek, paintte resim çizebilmek, bilgisayar programlama ve yazılımlarının kullanımları hakkında hem bilgi (bilişsel alan) hem de bilgisayarları kullanabilecek düzeyde beceri (psikomotor alan) sahibi olmak gereklidir. Bunun sonucu olarak da bilgisayar okuryazarı olmak için hem iyi bir bilgisayar okuru hem de iyi bir bilgisayar yazarı olmak gereklidir.

Bilgisayar okuryazarı olmak için bilgisayarlarla her konuda hâkim

⁷ ICT-LITERACY PANEL. 2007: **Digital transformation: A framework for ICT Literacy**. Princeton, NJ: Educational Testing Services (ETS).

⁸ Akt. VARİŞ, Z. 2008: **İlköğretim Okullarındaki Öğretmenlerin Bilgi Teknolojileri Okuryazarlık Düzeyleri ve Bunları Kullanma Durumlarının Belirlenmesi**. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, s. 11-12.

⁹ Akt. YANIK, C. 2010: **“Öğretmen Adaylarının Bilgisayar Okuryazarlık Algıları İle İnternet Kullanımına Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki”**. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal Of Education), 39, s. 372.

olmaya gerek yoktur. İnsanların işlerini görecektikleri ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde bilgisayarın farkında olması ve amaçları doğrultusunda kullanabilmesi önemlidir. Günümüzde toplumların öğrenci, veli, öğretmen, doktor, memur vb. mesleği ne olursa olsun hemen hemen her bireyin bu doğrultuda bilgisayar okuryazarı olması beklenilmektedir.

Tutum nedir?

Günümüzde tutum kavramı ile ilgili herkes tarafından kabul gören bir tanım olmamakla birlikte bir çok farklı tanımları yapılmaktadır. Bunlardan bazıları ise; Thurnstone (1931)'de tutumu, "*psikolojik bir objeye yönelen olumlu veya olumsuz bir yoğunluk sıralaması ve derecelemesi*" şeklinde yaparken, Allport (1935)'de tutumu, "*yaşantı ve deneyimler sonucu oluşan, ilgili olduğu bütün obje ve durumlara karşı bireyin davranışları üzerinde yönlendirici ya da dinamik bir etkileme gücüne sahip duygusal ve zihinsel hazırlık durumudur*" şeklinde tanımlamaktadır¹⁰. Bunlar gibi tutumun bir çok tanımı yapılmaktadır.

Tutumların bilişsel, duyuşsal ve davranışsal öğeleri vardır. İnceoğlu (1993)'e göre "*bireyin bir konu ile bildikleri o konuya olumlu bakmasını gerektiriyorsa (bilişsel öğe), birey o konuya ilişkin olumludur (duyuşsal öğe), bunu sözleri ya da davranışları (davranışsal öğe) ile gösterir*"¹¹. "*Tutum, oluşumu, değişmesi, değiştirilmesi ya da ölçülmesi sosyal psikolojinin konularından birini oluşturmaktadır. Tutum, doğrudan gözlenemeyen bir değişkendir. Tutum, insan davranışlarını belirlemede etkilidir*"¹². Tutum kısaca; bir olaya, eşyaya veya objeye karşı bireyin gösterdiği davranış, ya da istekli oluşur. Bu çalışmada öğrencilerin bilişim teknolojilerine yönelik tutumları ölçülmeye çalışılmıştır.

Öğrencilerin bilişim teknolojilerine karşı olumlu ya da olumsuz bakış açısı ile onların bilişim teknolojilerine yönelik tutumları belirlenmeye çalışılmıştır. Tutumların oluşmasında bireylerin kişisel özellikleri, çevresindeki insanlar, objeye yönelik duyulan ihtiyaç gibi bir takım özellikler etkili olmaktadır.

¹⁰ Akt. TAVŞANCIL, E. 2010: **Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, s. 65.

¹¹ Akt. TAVŞANCIL, E. 2010:s. 72.

¹² GERÇEK, C.-KÖSEOĞLU, P.-YILMAZ, M.-SORAN, H. 2006: "**Öğretmen Adaylarının Bilgisayar Kullanımına Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi**". *H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi (H.U. Journal Of Education)*, 30, s. 131.

Eğitimde Bilişim Teknolojilerinin Yeri ve Önemi

Teknolojinin eğitim sistemlerinde kullanılması sonucu başta bilgisayarlar olmak üzere bilişim teknolojileri eğitim-öğretim sistemine girmiştir. Çünkü *“Bilgisayar teknolojileri sadece öğrenme ve öğretmede kullanılacak araçlar değil aynı zamanda bilgiyi bulma ve iletmede de kullanılan araçlardır”*¹³.

“20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren, eğitim alanında bilim, teknoloji ve toplum arasındaki karşılıklı etkileşimin anlaşılması” önem kazanmıştır¹⁴. Bilim, teknoloji ve toplumun karşılıklı etkileşiminde eğitime büyük görevler düşmektedir. Bununla ilgili olarak ilk yapılması gereken ise bilim ve teknolojiadaki gelişmelerin eğitim programlarına yansıtılmasıdır. Bunların yanında *“hızla gelişen teknoloji karşısında artan eğitim taleplerine cevap verebilme ve eğitime çağa uygun nitelikler kazandırılması gerekliliği kaçınılmazdır”*¹⁵. Dolayısıyla eğitimden çıktı olarak beklenen insan profili; bilgiye ulaşabilen ve ulaştığı bilgiyi kolaylıkla kullanabilen, yeni bilgiler üretebilen ve diğer insanlarla işbirliği içinde sorunları çözen bireylerdir. Ancak bu insan profili ile 21. yüzyılın istediği nitelikte bireyler yetiştirmek mümkün olacaktır.

Yaşam boyu değişmeden devamlılığını koruyacak bilgi hemen hemen yok denecek boyuttadır. Çünkü her gün yeni bilgiler ortaya çıkmakta ve bu bilgiler bilişim teknolojileri sayesinde çeşitlenerek hızla yayılmaktadır. Bu nedenle de sürekli değişen bilgiyi zamanında öğrenmek için bireylerin istedik davranış edinmesinde birincil kaynak olan eğitim ile bilişim teknolojileri bütünleştirilmelidir.

*“Bilgi çağında toplumların gereksinim duyduğu birey nitelikleri değişmiş teknolojiyi kullanmak bir ayrıcalık değil, zorunluluk olmuştur”*¹⁶.

¹³ AKKOYUNLU, B.-KURBANOĞLU, S. 2003: **“Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlığı ve Bilgisayar Öz-Yeterlik Algıları Üzerine Bir Çalışma”**. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 24, s. 2.

¹⁴ BACANAK, A.-KARAMUSTAFAOĞLU, O.-KÖSE, S. 2003: **“Yeni Bir Bakış: Eğitimde Teknoloji Okuryazarlığı”**. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2(14), s. 192.

¹⁵ YILMAZ EROLDUĞAN, A. 2007: **İlköğretim II. Kademe Okullarındaki Branş Öğretmenlerinin, Bazı Değişkenlere Göre Öğretim Teknolojilerini Kullanma Düzeylerinin İncelenmesi**. Yüksek Lisans Tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. s. 2.

¹⁶ CANBAZ, N. 2010: **Yetişkin Eğitimi Kurslarına Devam Eden Kadın Kursiyerlerin Teknoloji Okuryazarlığı Eğitim İhtiyacını Belirleme**. Yüksek

Bu nedenle eğitim sisteminde yapılacak olan yeni güncellemelerde teknolojik gelişmeleri düşünmeden hareket etmek mümkün değildir. Çünkü her geçen gün yeni teknolojik gelişmeler yaşanmakta ve bunun bireylere sunulmasındaki görev, eğitim sistemine düşmektedir. Bu ise ancak teknolojik gereksinimlerin yer aldığı bir eğitim programı ile sağlanabilir. İlk zamanlarda sadece konu alanı olan bilişim teknolojileri şuan eğitim sisteminin hemen hemen bütün boyutlarında yerini almıştır. Eğitim sisteminde öğrencilere birtakım bilgilerin kavratılması ve kalıcılığın sağlanması için eğitim strateji, yöntem ve tekniklerinin yanında eğitim teknolojilerine de görevler düşmektedir. Yani eğitim sisteminde öğrencilere derslerin nasıl sunulacağı ya da öğretmenlerin hangi yöntem ve tekniklerle dersi sunacağı yanında eğitim ortamlarının öğrencilerin algılarına hitap edecek şekilde düzenlenmesi önem kazanmıştır.

Sonuç olarak bilişim teknolojileri alanında meydana gelen değişimlerin her alanda olduğu gibi eğitim alanına da yansıdığını söyleyebiliriz. *“Çağdaş eğitim düzeyini yakalayabilmek için bilgi ve iletişim alanlarındaki gelişmelerin eğitim programlarıyla bütünleştirilmesi kaçınılmazdır. Bu teknolojilerden biri olan bilgisayar, eğitim ve öğretim ortamlarında etkin olarak kullanılmaya başlanmış, internet kullanımının da yaygınlaşmasıyla günümüzde çok daha farklı boyutlara ulaşmıştır”*¹⁷. Bundan dolayı bireylerin hem bilgi ihtiyaçlarını karşılamak hem de bilgi çağına ayak uydurmalarını sağlamak için gelişen ve değişen bilişim teknolojilerini eğitim-öğretim ortamına dâhil ederek bu teknolojiye en verimli şekilde faydalanılması sağlanmalıdır. Bu nedenle de eğitim programları gelişen bilişim teknolojileri ile yeniden gözden geçirilmeli ve programda gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Bunun sonucu olarak da teknoloji okullarda ders programları içinde bütünleştirilmelidir¹⁸.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin bilişim teknolojilerine yönelik tutumları ile bilişim teknolojileri okuryazarlık

Lisans Tezi, Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 1.

¹⁷ KÖSE, S.-SAVRAN GENCER, A.-GEZER, K. 2007: **“Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Bilgisayar ve İnternet Kullanımına Yönelik Tutumları”**. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (21), 45.

¹⁸ ÇAĞILTAY, K.-ÇAKIROĞLU, J.-ÇAĞILTAY, N.- ÇAKIROĞLU, E. 2001: **“Öğretimde Bilgisayar Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri”** *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 19–28.

düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesidir.

Araştırmanın Problemi

İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin bilişim teknolojilerine yönelik tutumları ile bilişim teknolojileri okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırmanın amacı; ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin bilişim teknolojilerine yönelik tutumlarını ve okuryazarlıkları arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Bu amaçla araştırmada betimsel tarama modeli (survey) kullanılmıştır.

Verilerin toplanması amacı ile Malatya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden araştırma izni alınmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin seçiminde gönüllük esasına göre davranılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Malatya İli Merkez İlçe dahilindeki ilköğretim okulları 8. sınıflarında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma örneklemini ise 2011-2012 eğitim-öğretim yılı Malatya İli Merkez İlçede bulunan 504 kız ve 462 erkek öğrenci olmak üzere 966 ilköğretim 8. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak amacıyla araştırmacının geliştirdiği “bilişim teknolojilerine yönelik tutum” ölçeği ile “bilişim teknolojileri okuryazarlığına yönelik başarı testi” testi kullanılmıştır. Bilişim teknolojilerine yönelik tutum ölçeğinde 17 madde bulunmaktadır. Bilişim teknolojileri okuryazarlığına yönelik başarı testi ise 40 çoktan seçmeli maddeden oluşmaktadır. Bilişim teknolojilerine yönelik tutum ölçeği; 1) Kesinlikle Katılmıyorum ve 5) Kesinlikle Katılıyorum arasında değişen 5’li likert tipinde ölçek olup ilgisizlik, bağımlılık, kaygı ve ilgi olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır.

Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Araştırmacının çalışmada elde ettiği bulgulara göre, “bilişim teknolojilerine yönelik tutum” ölçeği ile öz değeri 1’in üzerinde olan 4 faktörün açıklanan toplam faktör varyansı %50,955 olup bu değer ölçmek

istediği kavramı yeterli düzeyde ölçtüğünü ortaya koymaktadır¹⁹. Her iki faktörde ölçüğe seçilen maddelerin faktör yükleri .421 ile .793 arasında değişmektedir. Ölçüğe seçilen maddelerin iç tutarlık güvenilirliğini tespit etmek amacıyla madde toplam test korelasyonlarına bakılmıştır. Bu katsayı değerinin her madde için .30'un üzerinde olması beklenilir²⁰. Maddelere ait madde-toplam korelasyonu .30 değerinin üzerinde olup (.507 ile .682 arasında) bireyleri iyi derecede ayırt ettiği söylenebilir. Ölçekten elde edilen verilerin güvenilirliğine ilişkin Cronbach Alpha iç-tutarlılık katsayıları “Bilişim Teknolojilerine Yönelik Bağımlılık” altboyutu için .775, “Bilişim Teknolojilerine Yönelik İlgi” alt boyutu için .771, “Bilişim Teknolojilerine Yönelik İlgisizlik” alt boyutu için .784 ve “Bilişim Teknolojilerine Yönelik Kaygı” alt boyutu için .796 bulunmuştur.

Asıl uygulama sonucunda elde edilen 966 veri üzerinden hesaplanan Cronbach Alpha iç-tutarlılık katsayıları ise “Bilişim Teknolojilerine Yönelik Bağımlılık” altboyutu için .759, “Bilişim Teknolojilerine Yönelik İlgi” alt boyutu için .763, “Bilişim Teknolojilerine Yönelik İlgisizlik” alt boyutu için .770 ve “Bilişim Teknolojilerine Yönelik Kaygı” alt boyutu için .758 bulunmuştur. “Ölçeğin α katsayısı ne kadar yüksek ise bu, ölçekte bulunan maddelerin o ölçüde birbirleriyle tutarlı ve aynı özelliğin öğelerini ölçen maddelerden oluştuğunu gösterir”²¹. Buna göre bilişim teknolojilerine yönelik tutum ölçeğinden elde edilen puanların tutarlı olduğu söylenebilir.

Araştırmacının çalışmada elde ettiği bulgulara göre, “Bilişim Teknolojileri Okuryazarlığına Yönelik Başarı Testi”nde test maddelerinin birbiriyle olan tutarlılığını açığa çıkarmak için yapılan testin güvenilirlik katsayısı KR-20 değeri=0,953 olarak hesaplanmıştır. Bunun sonucu olarak ise test için “en üst düzeyde standarda sahip” olduğu söylenebilir (Alexander Central Schools 2003)²².

¹⁹ Akt. ÇOKLUK, Ö.-ŞEKERCİOĞLU, G.-BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. 2010: **Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik SPSS ve LISREL Uygulamaları**. Ankara: PegemA Yayıncılık, s.197.

²⁰ PALLANT, J. 2001: **SPSS Survival Manual: A Step By Step Guide To Data Analysis Using SPSS For Windows (Versions 10 And 11)**. Philadelphia: Open University Press.

²¹ TAVŞANCIL, E. 2010: s. 152.

²² Akt. TAŞPINAR, M. 2004: **Test ve Madde Analizi**. GÜROL, M. (Ed.) Öğretimde Planlama Uygulama Değerlendirme. Elazığ: Üniversite kitapevi, s. 278.

Verilerin Çözülmesi

Veri analizleri SPSS 17.0 istatistik paket programı kullanılarak incelenmiştir. Ölçekte var olan yapıyı ortaya çıkarmak amacıyla açıklayıcı faktör analizi ve varimax dönüştürme yöntemleri kullanılmıştır. Sonuçların yorumlanmasında 0.05 istatistiksel olarak anlamlık düzeyi ölçüt alınmıştır.

BULGULAR

Araştırmada, “İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin bilişim teknolojilerine yönelik tutumları ile bilişim teknolojileri okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” şeklinde ifade edilen probleme cevap bulmak amacıyla yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2’ye göre; Yordayıcı değişkenlerle (İlgisizlik, Bağımlılık, Kaygı ve İlgi) öğrencilerin “bilişim teknolojileri okuryazarlık”ları arasındaki ikili ve kısmi korelasyonlar incelendiğinde, “ilgisizlik” boyutu ve “bilişim teknolojileri okuryazarlık”ları arasında negatif ve düşük düzeyde bir ilişkinin ($r = -.091$) olduğu, ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde iki değişken arasındaki ilişkinin $r = -.086$ olarak hesaplandığı görülmektedir. “Bağımlılık” ve “bilişim teknolojileri okuryazarlık”ları arasında pozitif ve düşük düzeyde bir ilişkinin ($r = .131$) olduğu, ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde iki değişken arasındaki ilişkinin $r = .124$ olarak hesaplandığı, “kaygı” ve “bilişim teknolojileri okuryazarlık”ları arasında negatif ve düşük düzeyde bir ilişkinin ($r = -.207$) olduğu, ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde iki değişken arasındaki ilişkinin $r = -.200$ olarak hesaplandığı görülmektedir. Bunun yanında “ilgi” ile “bilişim teknolojileri okuryazarlık”ları arasında pozitif ve düşük düzeyde bir ilişkinin ($r = .063$) olduğu, ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde iki değişken arasındaki ilişkinin $r = .060$ olarak hesaplandığı görülmektedir.

İlgisizlik, bağımlılık, kaygı ve ilgi değişkenleri birlikte, öğrencilerin bilişim teknolojilerine yönelik okuryazarlık puanlarıyla orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki göstermektedir. ($R = .332$ $R^2 = .110$, $p < .01$). Bu değişkenler birlikte öğrencilerin bilişim teknolojileri okuryazarlıklarındaki toplam varyansın yaklaşık %11’ini açıklamaktadır.

Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde “ilgisizlik”, “bağımlılık”, “kaygı” ve “ilgi” değişkenlerinin bilişim teknolojileri okuryazarlığı üzerinde önemli (manidar) bir yordayıcı olduğu görülmektedir. Ayrıca standardize edilmiş regresyon katsayısına (β)

göre, bilişim teknolojilerine yönelik “kaygı”larının, bilişim teknolojileri okuryazarlıkları üzerindeki etkisinin daha fazla olduğu söylenilebilir. Öğrenciler bilişim teknolojileri okuryazarlıkları arttıkça bilişim teknolojilerine yönelik kaygıları azalacaktır. Öğrencilerin bilişim teknolojileri okuryazarlıkları artıkça bilişim teknolojilerine yönelik bağımlılık ve ilgileri artacaktır. Bunun yanında öğrenciler bilişim teknolojileri okuryazarlıkları arttıkça bilişim teknolojilerine yönelik ilgisizlikleri azalacaktır.

SONUÇLAR

Araştırma kapsamında “İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin bilişim teknolojilerine yönelik tutumları ile bilişim teknolojileri okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” şeklinde belirlenen probleme ilişkin sonuçlar aşağıda sıralanmıştır:

Bilişim teknolojilerine yönelik tutumları ilgisizlik, bağımlılık, kaygı ve ilgi değişkenleri öğrencilerin bilişim teknolojileri okuryazarlık puanlarıyla düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki göstermektedir. Bilişim teknolojileri okuryazarlığına etkisine ilişkin önem sırası kaygı, bağımlılık, ilgisizlik ve ilgi değişkenleridir. Değişkenlerden hepsinin öğrencilerin bilişim teknolojileri okuryazarlıkları üzerinde önemli (manidar) bir yordayıcı olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre bilişim teknolojileri okuryazarlığında en etkili değişkenin bilişim teknolojileri kaygı boyutu olduğu söylenilebilir. “İlgisizlik” ve “bilişim teknolojileri okuryazarlık”ları arasında negatif ve düşük düzeyde, “bağımlılık” ve “bilişim teknolojileri okuryazarlık”ları arasında pozitif ve düşük düzeyde, “kaygı” ve “bilişim teknolojileri okuryazarlık”ları arasında negatif ve düşük düzeyde bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Bunun yanında “ilgi” ile “bilişim teknolojileri okuryazarlık”ları arasında pozitif ve düşük düzeyde bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Bunun sonucu olarak öğrencilerin bilişim teknolojilerine yönelik ilgisizlik ve kaygıları arttıkça bilişim teknolojileri okuryazarlık düzeyleri azalacak ve öğrencilerin bilişim teknolojilerine yönelik bağımlılık ve ilgileri arttıkça bilişim teknolojileri okuryazarlıkları artacaktır.

ÖNERİLER

Araştırmanın sonuçlarında, öğrencilerinin bilişim teknolojilerine yönelik tutumları ile bilişim teknolojileri okuryazarlık düzeyleri arasında düşük pozitif yönde bir ilişki görülmüştür. Öğrencilerin bilişim teknolojilerine yönelik olumlu tutumlara sahip olmaları ve bilişim teknolojileri okuryazarlık düzeylerinin yükselmesi, öğrencilerin bilişim

teknolojileri ile geçirdikleri zaman sürecinde bu teknolojilere yönelik öğrendiği bilgiler ve bu bilgileri kullanabileceği ortamlara bağlıdır. Burada sorumluluk evde anne-baba okulda öğretmenlere düşmektedir. Öğrencilerin bilişim teknolojilerine yönelik gerek olumlu tutum kazanmalarında gerekse okuryazarlık düzeylerinin yükselmesinde anne-baba ve öğretmenler hem model olmalı hem de öğrencilere tutum ve okuryazarlık düzeylerini artıracak ortamları sağlamalıdır.

KAYNAKLAR

- AKKOYUNLU, B.-KURBANOĞLU, S. 2003: “**Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlığı ve Bilgisayar Öz-Yeterlik Algıları Üzerine Bir Çalışma**”. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 1–10.
- BACANAK, A.-KARAMUSTAFAOĞLU, O.-KÖSE, S. 2003: “**Yeni Bir Bakış: Eğitimde Teknoloji Okuryazarlığı**”. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(14), 191-196.
- CANBAZ, N. 2010: **Yetişkin Eğitimi Kurslarına Devam Eden Kadın Kursiyerlerin Teknoloji Okuryazarlığı Eğitim İhtiyacını Belirleme**. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÇAĞILTAY, K.-ÇAKIROĞLU, J.-ÇAĞILTAY, N.- ÇAKIROĞLU, E. 2001: “**Öğretimde Bilgisayar Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri**”. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 19–28.
- ÇOKLUK, Ö.-ŞEKERCİOĞLU, G.-BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. 2010: **Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik SPSS ve LISREL Uygulamaları**. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- FIRAT, M. 2010: “**Bilgi Toplumunda Eğitimin Sürekliliği ve Okulların Geleceği**”. *International Conference On New Trends In Education And Their Implications*, Antalya, 11–13.
- GERÇEK, C.-KÖSEOĞLU, P.-YILMAZ, M.-SORAN, H. 2006: “**Öğretmen Adaylarının Bilgisayar Kullanımına Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi**”. *H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi (H.U. Journal Of Education)*, 30, 130- 139.
- GÜL, M. O. 2007: **İlköğretim Öğrencilerinin Teknolojik Bir Araç ve Öğretim Aracı Olarak Bilgisayara Karşı Tutumlarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi**. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ICT-LITERACY PANEL. 2007: **Digital transformation: A framework for ICT Literacy**. Princeton, NJ: Educational Testing Services (ETS).
- KÖSE, S.-SAVRAN GENCER, A.-GEZER, K. 2007: “**Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Bilgisayar ve İnternet Kullanımına Yönelik Tutumları**”. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(21), 44–54.

- PALLANT, J. 2001: **SPSS Survival Manual: A Step By Step Guide To Data Analysis Using SPSS For Windows (Versions 10 And 11)**. Philadelphia: Open University Press.
- TAŞPINAR, M. 2004: **Test ve Madde Analizi**. GÜROL, M. (Ed.) Öğretimde Planlama Uygulama Değerlendirme. Elazığ: Üniversite kitapevi.
- TAVŞANCIL, E. 2010: **Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- TEKİNDAL, B.-ERTEKİN, A. R.-TEKİNDAL, M. A. 2010: “**Meslek Liselerinde Eğitim-Öğretim Gören Öğrencilerin Bilgisayara Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi (Yozgat İli Yerköy İlçesi Örneği)**”. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 3(1).
- TOR, H.-ERDEN, O. 2004: “**İlköğretim Öğrencilerinin Bilgi Teknolojilerinden Yararlanma Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma**” *The Turkish Online Journal Of Educational Technology – TOJET*, 3(1).
- USLU, Ö. 2008: **İlköğretimde Çalışan Öğretmenlerin Bilgisayara Karşı Tutumları ve Bilgisayar Kaygı Düzeyleri**. Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- VARIŞ, Z. 2008: **İlköğretim Okullarındaki Öğretmenlerin Bilgi Teknolojileri Okuryazarlık Düzeyleri ve Bunları Kullanma Durumlarının Belirlenmesi**. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, s. 11-12.
- YANIK, C. 2010: “**Öğretmen Adaylarının Bilgisayar Okuryazarlık Algıları İle İnternet Kullanımına Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki**”. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal Of Education)*, 39, 371–382.
- YILMAZ EROLDOĞAN, A. 2007: **İlköğretim II. Kademe Okullarındaki Branş Öğretmenlerinin, Bazı Değişkenlere Göre Öğretim Teknolojilerini Kullanma Düzeylerinin İncelenmesi**. Yüksek Lisans Tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

EKLER**Tablo 1: Bilgi Teknolojileri Okuryazarlık Becerileri**

Tanımlama (Define):	BT araçlarını kullanarak bilgi ihtiyacını uygun bir şekilde ifade etme ve bilgi aramayı kolaylaştırma becerisidir.
Erişme (Access):	Elektronik kaynaklardan bilgiyi bulma becerisidir. Uygun elektronik bilgi kaynaklarını tayin etme ve bilgiye bu kaynaklardan erişme becerilerini de içermektedir.
Yönetme (Manage):	Elektronik bilgiyi daha sonra bulabilmek amacıyla var olan organizasyon veya sınıflandırma şemalarına göre düzenleme becerisidir.
Birleştirme (Integrate):	Elektronik bilgiyi ifade etme ve açıklama becerisidir. Farklı elektronik kaynaklardaki bilgiyi özetlemek, sentezlemek, karşılaştırmak için BT araçlarının kullanılması becerisini de içermektedir.
Değerlendirme (Evaluate):	Belirli bir amaç için bulunan elektronik bilginin kullanılabilirliği, yeterliliği ve kalitesi ile ilgili yargıya varma becerisidir.
Üretme (Create):	Bilgi teknolojileri ortamlarında, bilgiyi uyarlayarak, uygulayarak, tasarlayarak üretme becerisidir.
İletişim (Communicate):	Bilgi teknolojileri ortamlarında, bilginin uygun şekilde kendi bağlamında kullanılması için bilginin iletilmesi becerisidir.

Tablo 2: Öğrencilerin Bilişim Teknolojilerine Yönelik Tutumları İle Bilişim Teknolojileri Okuryazarlıkları Arasındaki İlişki İçin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları (n=966)

	Değişken	B	Standart hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Bilişim Teknolojileri Okuryazarlık Düzeyleri	Sabit	26.463	1.388	-	19.071	.000*	-	-
	İlgisizlik	-.222	.078	-.094	-2.836	.005*	-.091	-.086
	Bağımlılık	.210	.051	.132	4.085	.000*	.131	.124
	Kaygı	-.689	.105	-.214	-6.571	.000*	-.207	-.200
	İlgi	.110	.056	.067	1.967	.049*	.063	.060

$R = .332$ $R^2 = .110$ $F(4,961) = 28.782$ $p = .000$